

O teatrach radzieckich

Na marginesie występów Moskiewskiego Teatru Dramatycznego w Polsce

Kilka dni temu przybył do Polski zespół Państw. Moskiewskiego Teatru Dramatycznego pod kierownictwem artystycznym Mikołaja Ochłopkowa. W związku z przyjazdem tego teatru, najbardziej może charakterystycznego dla radzieckiej sztuki teatralnej, chciałbym podać kilka wspomnień z moich wycieczek teatralnych po Moskwie, jak je odbyłem podczas mego ostatniego tam pobytu.

Wszystkie teatry moskiewskie są teatrami repertuarowymi, to znaczy, że każdy z nich w każdym dniu tygodnia gra inną sztukę klasyczną lub współczesną, ponieważ w Moskwie, prócz teatrów dziecięcych, młodzieżowych lub kurkiokowych, naliczamy — 12 wiel-

kich scen — repertuar jest więc tak wielki, że można by — sądzić — codziennie przez okrągły rok oglądać inne widowiska. Prócz tego istnieje zwyczaj, że kilka teatrów wystawia w tym samym czasie tę samą sztukę. — Tak powstała możliwość porównywania interpretacji i gry aktorów, w czym publicznosc teatralna Moskwy zdaje się być rozmiarowana.

Rozpiętość repertuaru jest ogromna. Od Calderona do Shyrdawa „Sokoly Obnowy” i od „Psa ogrodnika” Lopa do Vragi do „Zagadnienia” „rosyjskiego” Simonowa. „Wielkich dni” V. I. ty oraz „Jan” Arhuzowa, sztuk poruszających najbardziej aktualne problemy polityczne i społeczne. O repertuarze klas-

ycznym nie będę tu mówił wiele; wystarczy wspomnieć, że z jednokrotnym powodzeniem grane są zarówno sztuki klasyczne zachodnio-europejskie jak i rosyjskie, oczywiście z wybitną przewagą tych ostatnich. Gogol, Ostrowski i Czachow ale schodzą dosłownie z afiszów i to nie tylko sąsiedzi ciałych zawodowych, lecz i teatrów, domów kultury i amatorskich.

Widziałem w Moskwie kilka utworów scenicznych, o których na zagadnieniach zycia współczesnego m. in. przebiega powieść Fiedora „Młoda Gwardia” w teatrze im. Wachsengowa oraz „Wielka moc”, E. Romaszowa w Teatrze Maim. Jeżeli chodzi o „Młoda Gwardia” która nie

jest zresztą utworem scenicznym w ścisłym tego słowa znaczeniu, lecz raczej inscenizacją o charakterze widowiska, to widziałem niestety tej sztuki w teatrze dramatycznym gdzie podłuno — jak mówił, znawcy — była ona przez M. Ochłopkowa wystawiona lokalnie w teatrze im. Wachsengowa.

Dramaturgia radzieckiej opiera tematycznie swoich utworów na istotnych dla nasczesnych mas przyszłych i zagadnieniach współczesności. Do takich dramatów należą: Mikołaj Wirla, autor „Wielkich dni”, dzieło obciążające znacząco pod Stalingradem, Anatol Sofronow, autor sztuki p. t. „Moskwa: charakter”, która ostatnio zdobyła sobie duży rozgłos i jest grana w wielu teatrach radzieckich oraz Borys Romaszow twórca sztuki p. t. „Wielka moc”.

W „Wielkiej mocy” autor każe widzowi zastanowić się nad dwoma zagadnieniami z których oba są zasadniczo dla powojennej Rosji — jest to problem rodziny i problem stosunku do zachodu i osiągnięć jego kultury materialnej.

Sorawę tę owo poważne zagadnienie społeczno-polityczne charakteryzuje w pewnym kierunku wyjątek z mowy Mianu! skiego, wygłoszonej w swoim czasie na posiedzeniu Rady Reprezentantów w Nowym Jorku:

„Dla nas, obywateli radzieckich, wydaje się dziwne, gdy przy stole dyplomatycznym jeden z partnerów, odwołując się do swojej siły, rozpytywa się w tylnych przeprosach, podczas gdy w tej samej chwili usiłuje przesunąć granicę cudzego kraju, nowo odzyskał np. Albanii, o wiele kilometrów i nie tylko, to nie przeprosza, lecz uradza przy tym zatańczyć granicę i krzyczy o stanie wojny z Albanii. Ci ludzie wyrażają ubolewanie, gdy widzą kogoś stępiącego się na granicy przy stole a w tym samym czasie wędrują do wojny. Zostali nie wyspy republikanów, narodził się w nich ideał i nie tylko nie wyrażają przy tym ubolewania, lecz gniewała się na ich, ich się, za to krytykuje. Długość za podana przez sąsiada za piliu, a jednocześnie odbierają Indonezji nalkę i autorowi i nie tylko nie dziękują Indonezji, lecz wyrażają niezadowolone, gdy Indonezja przedstawia im nie honoru. Jak panno wio walcie, istnieją raki, no no indy ra atoczek między narodził, narodził i ludźmi...”

Jeśli uznamy, że od zachwytu Jancz amerykańskich mi udozkonieniami, zapobiegając im, nowo system systemem narodził do gołen'a prowadzić promia dingo do zachwytu nad najnowszy system miazyn'ni okonolacch i mordu ludzi nad armistami, czołgami i bombami atomową a jeśli nie do zachwytu, to przynajmniej do łaski wchłaniać w siebie, coż my znaczymy wobec tych, którzy wzięli udozkonale systemy i bomb atomową — to do d'wom do wnikaku, że obroni moralna obywatela radzieckiego przed bałwochwalstwem wobec zachodnich dyalek my swój głębszy sens polityczny.

Tendencja do wykazania obywatelom radzieckim że nie tylko nie ustępują zachodni pod względem kultury umysłowej i materialnej ale i przewyższają, zatacza coraz szersze kręgi. Ta tendencja jest jednym z zasadniczych motywów wielu sztuk radzieckich dla nobilitacji radzieckiej teatr jest jednym z czynników wzmocnienia jej bezpośrednio środka.

mi artystycznym w następstwie sprawy dnia dzisiejszego.

Moskiewski teatr dramatyczny poza utworami klasycznymi, o których wspominałem na wstępie, uwzględnia w repertuarze własne utwory pojęte jako środek bezpośredniego oddziaływania na publiczność, tzn. repertuar, z którego teatr ten przybył do Polski, ukazał polskiemu widzowi nie tylko walory artystyczne współczesnej dramaturgi radzieckiej, lecz również to, czym była obecnie sztuka teatralna radziecka i co jest treścią radzieckiej rzeczywistości.

SEWERYN POLLAK